

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

КЛОНЦАК ОРЕСТА ІГОРІВНА

УДК 378.091.2:005.591.1/.3]:303.4](73)

**РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНО-ГРОМАДСЬКОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ
У СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ США**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Львів – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
РАВЧИНА Тетяна Василівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
КУЧАЙ Тетяна Петрівна,
Закарпатський угорський
інститут ім. Ференца Ракоці II,
професор кафедри педагогіки та психології;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЛИТОВЧЕНКО Ірина Миколаївна,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»,
доцент кафедри англійської мови технічного
спрямування № 2.

Захист відбудеться 19 грудня 2018 р. о 12.00 год на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.052.24 у Національному університеті «Львівська політехніка» за адресою: 79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12, 2-й поверх, к. 226.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» за адресою: 79013, м. Львів, вул. Професорська, 1 та на сайті <http://www.lp.edu.ua/research/dissertations-directory>.

Автореферат розісланий «16» листопада 2018 р.

**В.о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради**

О. С. Білик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сьогодні в Україні реалізується реформа вищої освіти відповідно до глобалізаційних процесів, сучасних міжнародних тенденцій розвитку освіти, потреб українського суспільства та вимог ринку праці щодо підготовки висококваліфікованих фахівців. Необхідність пошуку нових шляхів підвищення рівня якості освітніх послуг, забезпечення зв'язку вищої освіти з розвитком громадянського суспільства, залучення майбутніх фахівців до активної громадської діяльності задекларована у положеннях «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI ст.», «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Законі України «Про освіту», «Про вищу освіту». Участь здобувачів вищої освіти у громадській діяльності, пов'язаній зі змістом освітнього процесу, дає їм змогу не лише здобувати професійні знання, але й досліджувати реальні проблеми суспільства, шукати та пропонувати власні шляхи їх вирішення, бути відповідальними громадянами своєї держави, формувати особистісну позицію. Студенти не тільки вивчають теоретичні засади демократії, права й обов'язки громадянина, але й водночас служать громаді, роблять значний внесок у розвиток суспільства.

Інтеграція навчально-пізнавальної та громадської діяльності студентів, відома як академічно-громадське навчання, набула широкої популярності та стала складовою системи вищої освіти США, університети яких щорічно очолюють рейтинги найкращих університетів світу. Організація академічно-громадського навчання в американських закладах вищої освіти спрямована на оволодіння науковими, професійними знаннями, уміннями й навичками у процесі виконання соціально-значущої діяльності, сприяє забезпеченню ефективності освітнього процесу, а також підготовки майбутніх фахівців різних галузей економіки, формуванню їхньої професійної компетентності.

Академічно-громадське навчання у системі вищої освіти США характеризується тривалою історією розвитку та набуло значного поширення в практиці американських університетів. Різні аспекти цієї проблеми відображені в напрацюваннях сучасних американських дослідників. Зокрема, філософські засади, особливості розвитку академічно-громадського навчання є предметом вивчення С. Ароновітца (S. Aronowitz), Г. Дейнеса (G. Daynes), Д. Джайлза (D. Giles), Дж. Ейлер (J. Euyler), Дж. Хатчер (J. Hatcher). Організаційні аспекти академічно-громадського навчання у системі вищої освіти США знайшли своє відображення у працях американських науковців К. Бартоломій (K. Bartholomew), Д. Букко (D. Bucco), Б. Джейкобі (B. Jacoby), Е. Злотковські (E. Zlotkowski), Ч. Мінен (Ch. Meenan) та ін. Вплив академічно-громадського навчання на розвиток особистості досліджують Е. Айкіда (E. Ikeda), А. Астін (A. Astin), Дж. Єй (J. Yee), Дж. Педерсен (J. Pedersen). Особливості організації академічно-громадського навчання на міжнародному рівні студіюють С. Амплбі (S. Umpleby), М. Ларсен (M. Larsen), Д. Хартман (D. Hartman),

Б. Робертс (B. Roberts). Зазначену проблему також вивчають Г. Голм (G. Holm) (Швеція), Д. Віттон (D. Whitton) (Австралія), Т. Пачо (T. Pacho) (Німеччина).

Система вищої освіти США є предметом наукових розвідок низки вітчизняних науковців. Суть, головні ідеї, принципи американської філософії освіти досліджували Н. Акініна, В. Андрущенко, Н. Вяткіна, В. Громовий, Т. Кошманова, О. Мисечко, О. Мілова та ін. Питання професійної підготовки майбутніх фахівців у системі вищої освіти США висвітлюють Н. Гуляєва, О. Ігнатюк, О. Кобрій, Т. Кучай, І. Литовченко, О. Локшина, Н. Муқан, М. Нагач, А. Чучалін.

Упродовж останніх років в Україні зростає інтерес до проблематики академічно-громадського навчання. Зокрема І. Брандибура, Н. Залізник, О. Зарва, Ю. Топоркова, С. Федоренко досліджують організаційні аспекти поєднання навчально-пізнавальної та громадської діяльності студентів у вищій школі. Витоки розвитку та особливості громадської діяльності вітчизняних студентів були об'єктом системного аналізу й висвітлені у наукових працях Ю. Вінтюка, О. Кіна, С. Посохова та ін.

Аналіз джерельної бази дослідження уможливив виявлення суперечностей між: суспільною потребою у підготовці фахівців з високим рівнем розвитку професійної компетентності й громадянської позиції та якістю організації освітнього процесу в закладах вищої освіти; сучасними вимогами до поєднання освітнього процесу з суспільно корисною діяльністю студентів та недостатнім представленням інструментарію його забезпечення; наявним зарубіжним досвідом налагодження співпраці між університетами та громадами, організації навчання студентів у процесі виконання громадської діяльності та недостатнім його вивченням й адаптацією в освітньому просторі України.

Здійснений аналіз результатів наукових розвідок українських та американських учених засвідчує відсутність цілісного й системного дослідження розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США. Актуальність теми, недостатність висвітлення наукової проблеми у вітчизняних наукових працях, а також виявлені суперечності зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Розвиток академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка «Динаміка сучасних освітніх процесів в Україні та за кордоном: порівняльний аналіз» (державний реєстраційний номер 0113U000879). Тема дисертації затверджена вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 36/2 від 29.02.2012) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 3 від 27.03.2012).

Мета дослідження – виявити особливості розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США та окреслити можливості використання американського досвіду в сучасному освітньому просторі України.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

- 1) обґрунтувати теоретичні засади розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США;
- 2) проаналізувати історичні та організаційно-педагогічні аспекти розвитку академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.);
- 3) охарактеризувати напрями реалізації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США на початку ХХІ ст.;
- 4) окреслити можливості використання продуктивних ідей американського досвіду організації академічно-громадського навчання у системі вищої освіти України.

Об’єкт дослідження – система університетської освіти США.

Предмет дослідження – теорія та практика розвитку академічно-громадського навчання студентів в умовах університетської освіти США.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1961 р. дотепер. Нижня межа (1961 р.) зумовлена заснуванням організації «Корпусу миру» (*англ.* The Peace Corps), метою діяльності якої було пропагування суспільно корисної діяльності серед молоді, що дало початок співпраці закладів вищої освіти з громадами в США. Верхня межа дослідження фіксує сучасний стан розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

Методологічну основу дослідження становлять положення теорії наукового пізнання явищ об’єктивної дійсності; філософські положення про взаємозв’язок загального та характерного; єдності теорії і практики; положення про взаємозалежність освітніх та суспільних процесів; про динамічність розвитку освіти на основі принципів універсальності, цілісності, фундаментальності, компетентності й професійності, гуманізації та гуманітаризації; положення про різнобічний та гармонійний розвиток особистості; застосування сучасних технологій і стратегій у системі вищої освіти; тенденції розвитку громадянського суспільства; глобалізації, інтернаціоналізації, демократизації, транснаціоналізації.

Методи дослідження. Для розв’язання завдань дослідження використано комплекс взаємопов’язаних методів, зокрема *теоретичні*: порівняльно-історичний метод для вивчення офіційних документів в галузі освіти США та України, законів про освіту, науково-педагогічної літератури, навчальних планів і програм; індукція та дедукція – для виявлення особливостей розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США; структурно-системний – для аналізу особливостей організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США; логіко-системний аналіз з метою здійснення періодизації розвитку академічно-

громадського навчання у системі університетської освіти США; зіставлення та порівняння, що дало змогу визначити спільні і відмінні риси організації громадської діяльності студентів в університетах США та України; вивчення документації (навчальних планів, програм, довідників університетів США), систематизації та узагальнення з метою виявлення особливостей змісту, форм та методів організації академічно-громадського навчання, формулювання суджень і висновків; прогностичний метод – для окреслення можливостей використання американського досвіду організації академічно-громадського навчання у системі вищої освіти України; *емпіричні* – он-лайн опитування та бесіда з Д. Еммерлінгом (D. Emmerling), викладачем Дюкського університету (*англ.* Duke University), штат Північна Кароліна (*англ.* North Carolina), відповідно до наставницької програми Міжнародної асоціації з вивчення академічно-громадського навчання та залучення до громад (*англ.* “The International Association for Research on Service-Learning and Community Engagement”, IARSLCE mentorship program).

Джерельну базу дослідження формують нормативно-правові акти США та України (Закон Моррілла «Про пожалування земельних ділянок для заснування коледжів» (1862 р.) (*англ.* Morrill Land-Grant College Act of 1862); Закон «Про права військовослужбовців» (1944 р.) (*англ.* Servicemen’s Readjustment Act); Закони «Про національну та суспільно корисну діяльність» (1990 р.), (1993 р.) (*англ.* National and Community Service Act of 1990; National and Community Service Trust Act of 1993); Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.); Закон України «Про освіту» (2017 р.); офіційні документи в галузі освіти США та України: «Нація в небезпеці: імператив освітньої реформи» (*англ.* Nation at Risk: The Imperative for Educational Reform), «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті», Указ президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року»; словники, навчальні посібники з педагогіки вищої школи, наукові статті з бібліотечних фондів України (Національна наукова бібліотека ім. В. Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника, наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка); матеріали американських і українських періодичних видань: «Мічиганський журнал академічно-громадського навчання» (*англ.* Michigan Journal of Community Service Learning), «Партнерство: журнал академічно-громадського навчання та залучення до громад» (*англ.* Partnerships: A Journal of Service-Learning & Civic Engagement), «Журнал з питань вищої освіти» (*англ.* Journal of Higher Education), «Журнал з питань залучення до громад та надання стипендій» (*англ.* Journal of Community Engagement and Scholarship), «Журнал кооперативної освіти» (*англ.* Journal of Cooperative Education), «Журнал академічно-громадського навчання у вищій освіті» (*англ.* Journal of Service-Learning in Higher Education); «Вища освіта України», «Філософія освіти», «Педагогіка та психологія», «Витоки педагогічної майстерності», «Педагогічні науки» тощо; офіційні веб-сайти університетів і громадських організацій США та України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що: *вперше* виявлено особливості розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США (цілеспрямоване поєднання освітнього процесу з громадською діяльністю студентів відповідно до мети і завдань вищої освіти; заснування громадських організацій, що сприяють залученню студентів до суспільно корисних справ; активне впровадження академічно-громадського навчання у навчальний план і програми навчальних дисциплін; зростання інтересу науковців до різних аспектів цієї стратегії; виконання програм академічно-громадського навчання на міжнародному рівні); *обґрунтовано* теоретичні засади розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США, в основу яких покладено філософію прагматизму, критичну педагогіку, експериментальне навчання; конструктивізм, соціальний конструктивізм, постмодернізм; *проаналізовано* історичні та організаційно-педагогічні аспекти розвитку академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.), що дало змогу здійснити його періодизацію та виокремити чотири періоди: I період (1961 – 1969 рр.) – налагодження співпраці між університетами та громадами міст; II період (1970 – 1983 рр.) – стагнації у розвитку академічно-громадського навчання; III період (1983 – 1993 рр.) – впровадження академічно-громадського навчання як нової стратегії у системі університетської освіти США; IV період (1994 р. – дотепер) – удосконалення системи академічно-громадського навчання в університетах США); *досліджено* шляхи реалізації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США на початку ХХІ ст. (застосування широкого спектру форм та методів організації академічно-громадського навчання; функціонування спеціалізованих відділів, що сприяють реалізації програм академічно-громадського навчання; партнерство університетів та громадських організацій; спеціальна підготовка педагогічних працівників до реалізації академічно-громадського навчання); *окреслено* можливості використання продуктивних ідей американського досвіду організації академічно-громадського навчання у системі вищої освіти України.

Уточнено зміст понять «академічно-громадське навчання», «міжнародне академічно-громадське навчання», «рефлексія».

Подальшого розвитку набули положення щодо організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти; окреслення перспектив удосконалення змісту вищої освіти на підставі творчого застосування американського досвіду.

У науковий обіг введено нові факти, терміни, ідеї, що формують цілісне уявлення про становлення та розвиток академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що його матеріали (фактичні дані, періодизація розвитку академічно-громадського навчання, форми й методи організації), теоретичні положення, висновки, обґрунтовані у дослідженні, можуть використовувати вітчизняні дослідники

для студіювання актуалізованих у дослідженні проблем. Результати дослідження, висвітлені у праці «Реалізація академічно-громадського навчання студентів в університетах США: методичні рекомендації до курсу «Педагогіка вищої школи» можуть бути використані здобувачами вищої освіти у процесі виконання курсових, магістерських і дисертаційних робіт з дослідження різних аспектів системи університетської освіти США; викладачами закладів вищої освіти під час розробки навчальних курсів з педагогіки, спецкурсів з питань модернізації вищої освіти України, для підготовки підручників, наукових праць та посібників; керівниками структурних підрозділів університетів, працівниками Міністерства освіти і науки України, науково-педагогічними працівниками, зацікавленими у вдосконаленні освітнього процесу.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-13/411/1 від 11.06.2018), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 260-н від 22.06.2018), Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 2834-В від 23.06.2018), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/50-1 від 25.06.2018), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 709 від 25.06.2018).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження оприлюднені на науково-практичних конференціях різного рівня: *міжнародних*: «Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні та за кордоном» (Горлівка, 2012); «Актуальні питання теорії та практики неперервної ступеневої підготовки фахівців в системі вищої освіти» (Тернопіль, 2012); «Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, реалії, перспективи» (Львів, 2013); «Historia. Społeczeństwo. Edukacja» (Ченстохова, 2013); «Університетська педагогічна освіта: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації» (Одеса, 2015); «Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати» (Братислава, 2016); «Ідея університету у європейському і національному вимірах: традиції, сьогодення, перспективи» (Львів, 2016); «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017: освітні трансформації у контексті європейської інтеграції і глобалізації» (Київ, 2017), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2017), «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2018: трансформації та інновації в освіті у глобалізованому світі» (Київ, 2018); *всеукраїнських*: «Треті Сіверянські соціально-психологічні читання» (Чернігів, 2012), «Педагогічна компаративістика – 2016: освітні реформи та інновації у глобалізованому світі» (Київ, 2016), «Сучасні форми організації освітнього процесу. Вивчення досвіду вищих навчальних закладів» (Львів, 2018); наукових конференціях факультету педагогічної освіти, наукових семінарах кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка та кафедри соціально-

гуманітарних дисциплін ВНКЗ ЛОР «Львівського інституту медсестринства та лабораторної медицини ім. Андрея Крупинського» (Львів, 2012-2018 рр.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у 26-ти одноосібних працях: 6 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, 17 праць апробаційного характеру, 1 методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (265 найменувань, з них 188 – іноземними мовами), 14-ти додатків. Загальний обсяг дисертації становить 312 сторінок, з них 201 сторінка основного тексту, який містить 2 таблиці та 4 рисунки на 3-х сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; подано хронологічні межі дослідження; зазначено джерельну базу; викладено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження; відображено структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США»** обґрунтовано теоретичні засади розвитку та охарактеризовано психолого-педагогічні особливості академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

Виконано аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджують проблематику академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США. Розглянуто різні підходи зарубіжних науковців до трактування поняття «академічно-громадське навчання». На підставі аналізу наукових праць американських дослідників уточнено визначення поняття «академічно-громадське навчання».

Встановлено, що академічно-громадське навчання ґрунтується на засадах різних науково-педагогічних теорій. Розглянуто головні педагогічні положення, завдання, принципи філософії прагматизму, критичної педагогіки, експериментального навчання, конструктивізму, соціального конструктивізму, постмодернізму, що покладені в основу організації академічно-громадського навчання в університетах США. Аналіз науково-педагогічних теорій засвідчив, що теоретичні засади академічно-громадського навчання обґрунтовують активну роль студентів в освітньому процесі та суспільному житті; важливість формування внутрішньої мотивації, почуття відповідальності за власну навчально-пізнавальну, соціально-значущу, громадську діяльність. Виокремлено психолого-педагогічні особливості організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

З'ясовано, що система академічно-громадського навчання охоплює індивідуальний, психологічний, міжособистісний та соціокультурний аспекти, а її структурними складовими є особистість студента; визначення / чітка постановка завдання; досвід; критична рефлексія; опосередковане навчання; формування студентом інтегрованих понять. На процесуальному рівні представлено академічно-громадське навчання, що охоплює планування процесу, інформування студентів про зміст і процедуру навчально-громадської діяльності, ознайомлення студентів з організацією подальшої діяльності на основі конкретних прикладів, підготовку необхідних ресурсів, участь у дискусіях та конференціях, визнання успіхів студентів (одержання стипендій, публікації у наукових журналах), регулювання процесу навчання й громадської діяльності шляхом моніторингу, оцінювання результатів (одержаних знань, умінь, вражень).

Підкреслено, що академічно-громадське навчання є важливою складовою університетської освіти, оскільки сприяє не лише ефективному формуванню знань, умінь і навичок майбутніх фахівців, але й забезпечує їхній когнітивний, емоційний, соціальний та особистісний розвиток.

У другому розділі «**Історичні та організаційно-педагогічні аспекти розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США (друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.)**» визначено історико-педагогічні передумови розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США; здійснено періодизацію розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США (друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.); виявлено особливості організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США на початку ХХІ століття.

Встановлено, що академічно-громадське навчання в системі університетської освіти США має давню історію розвитку. Серед історико-педагогічних передумов розвитку цієї освітньої стратегії, прийняття низки законів, а саме Закону Моррілла «Про пожалування земельних ділянок для заснування коледжів», Закону «Про права військовослужбовців», Закону «Про національну та суспільно корисну діяльність»; діяльність визначних освітян, громадських діячів США – Т. Джефферсона, Дж. Адамс, Дж. Дьюї; запровадження кооперативної освіти, що поєднувала аудиторне навчання з досвідом практичної роботи; впровадження проекту «Вісконсинська ідея» з метою залучення студентів та кваліфікованих фахівців до вирішення проблем суспільства; проведення освітньої реформи 1980-их рр., спрямованої на розв'язання проблеми забезпечення якості вищої освіти у США; створення численних громадських організацій, що сприяли залученню студентів до суспільно корисної діяльності; проведення перших науково-практичних конференцій, на яких обговорювались принципи, ідеї, переваги запровадження академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США; практичне застосування цієї освітньої стратегії у деяких університетах та

досягнення вагомих результатів для розвитку студентів, громади, закладів вищої освіти.

Здійснено періодизацію розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США у хронологічних межах від 1961 р. дотепер, яка охоплює чотири періоди: I період (1961 – 1969 рр.) – налагодження співпраці між університетами та громадами міст; II період (1970 – 1983 рр.) – стагнації у розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США; III період (1983 – 1993 рр.) – впровадження академічно-громадського навчання як нової стратегії у систему університетської освіти США; IV період (1994 р. – дотепер) – удосконалення системи академічно-громадського навчання в університетах США.

Проаналізовано структуру організації академічно-громадського навчання в університетах США, відповідно до якої виокремлено такі етапи: планування; виконання громадської діяльності відповідно до визначених навчальних, соціальних, професійних цілей; рефлексія студентами навчально-громадської діяльності; оцінювання освоєних професійних і соціальних знань, умінь і навичок студента. Акцентовано увагу на рефлексії, яка є вагомим інструментом організації академічно-громадського навчання. Виявлено, що з метою ефективної реалізації програм академічно-громадського навчання в системі вищої освіти в університетах США створено спеціалізовані відділи, які функціонують як структурні підрозділи університету.

Представлено форми організації академічно-громадського навчання. Відповідно до ступеня інтеграції в освітній процес класифіковано академічно-громадське навчання як одноразовий та короткотривалий досвід; академічно-громадське навчання як обов'язкову позааудиторну форму навчання; академічно-громадське навчання як складову основного навчального плану. За способом дії виокремлено такі форми організації академічно-громадського навчання як пряма громадська діяльність; непряма громадська діяльність; пропагування; дослідницька діяльність у громаді.

Визначено, що у процесі організації академічно-громадського навчання викладачі американських університетів застосовують різні методи, спрямовані на організацію освітнього процесу. Зокрема, методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (індивідуальні бесіди студентів з викладачем; групові дискусії; усні доповіді студентів перед групою; дискусії студентів з представниками громади чи фахівцями; тематично-цільове читання; публічні виступи з певним проектом); методи контролю ефективності навчально-дослідної роботи (підготовка есе чи наукового дослідження; підготовка студентами звіту про виконання проекту у письмовій формі; регулярне ведення рефлексивного журналу; оцінювання певної програми; написання та опублікування газетних чи журнальних статей у місцевих ЗМІ з метою висвітлення нагальних проблем громади; індивідуальні та колективні презентації з подальшим їх обговоренням; електронні форми звітності, що передбачають створення веб-сторінок, ведення тематичних чатів тощо). У процесі академічно-громадського навчання студенти виконують різні види

творчої діяльності (створення фото чи слайд-шоу; малювання картин, рисунків, колажів тощо). Встановлено, що ці методи є водночас дієвими для стимулювання мотивації навчання студентів.

Виявлено особливості співпраці університетів та громадських організацій у США. Тут функціонують неприбуткові, недержавні, громадські організації, які спрямовують власну діяльність на розвиток співробітництва з університетами, а також забезпечують взаємозв'язок навчальної та громадської діяльності студентів. Участь цих організацій в реалізації програм академічно-громадського навчання охоплює: забезпечення необхідними технічними і електронними навчальними ресурсами; надання фінансових грантів для навчання і стажування студентів та викладачів, організації науково-дослідної роботи; допомога у проведенні національних конференцій, публікація наукових матеріалів; розробка інформаційних матеріалів щодо ефективної організації програм академічно-громадського навчання; проведення навчальних семінарів та тренінгів; допомога у розробці програм академічно-громадського навчання; а також створення місця та відповідних умов для навчання студентів під час виконання важливих соціально-значущих завдань.

У третьому розділі **«Реалізація академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США на поч. ХХІ ст.»** охарактеризовано особливості застосування програм академічно-громадського навчання у сучасній системі університетської освіти досліджуваної країни; розглянуто специфіку підготовки педагогічних кадрів до організації академічно-громадського навчання в закладах вищої освіти США; окреслено можливості використання американського досвіду організації академічно-громадського навчання студентів у системі вищої освіти України.

З'ясовано, що програми академічно-громадського навчання застосовують у процесі підготовки майбутніх фахівців різних галузей у 270 університетах із 307 досліджених (88%), що знаходяться на північному сході, півдні, заході та середньому заході США. З 37 університетів, які не застосовують програми академічно-громадського навчання 34 університети є закладами приватної форми власності (11%) та 3 університети державної форми власності (1%). Досліджено, що у більшості університетів, а саме 171 (63%), діють спеціалізовані відділи, які відповідають за належний рівень організації та реалізації програм академічно-громадського навчання.

Розглянуто програми міжнародного академічно-громадського навчання, що передбачають співпрацю університетів і громадських організацій на міждержавному рівні, а саме «Академічно-громадське навчання у м. Кейптаун», що реалізується завдяки співробітництву Ратгерського університету (США) та Університету Кейптауна (Південна Африка); «Розвиток молоді, ірландська культура та академічно-громадське навчання» – проект Університету Флориди (США) та місцевих громадських організацій у м. Голвей (Ірландія).

Встановлено, що підготовка педагогічних кадрів до організації академічно-громадського навчання у закладах вищої освіти США здійснюється завдяки участі викладачів у програмах, що організовуються на національному рівні

(наприклад, «Програма для співробітників факультету»), а також на рівні університетів відділом, відповідальним за реалізацію зазначеної стратегії в конкретному університеті.

Виконано порівняльний аналіз організації громадської діяльності студентів в університетах США та України, що дав змогу виявити спільні та відмінні риси.

Вивчення американського досвіду застосування академічно-громадського навчання у системі університетської освіти дає змогу запропонувати шляхи інтеграції навчально-пізнавальної та громадської діяльності у закладах вищої освіти України задля удосконалення змісту освіти (перехід від теоретичного рівня надання освітніх послуг до практичного, більш автентичного; залучення студентів-майбутніх фахівців до вирішення реальних проблем у суспільстві; організація практики студентів як соціально-значущої діяльності; встановлення відповідності між проблемами місцевих громад та програмами навчальних дисциплін; застосування різних форм та методів організації освітнього процесу; організація рефлексивних видів діяльності); підвищення професійної майстерності викладачів за допомогою розвитку академічної мобільності; налагодження співпраці між університетами та громадськими організаціями; удосконалення нормативно-правової бази шляхом внесення змін до окремих розділів Закону України «Про вищу освіту», що стосуються забезпечення якості вищої освіти та практичного навчання студентів, оскільки саме від рівня практичної готовності залежить конкурентоспроможність українських випускників на вітчизняному та світовому ринку праці.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення наукового завдання щодо виявлення особливостей розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США та окреслення можливостей використання американського досвіду в сучасному освітньому просторі України. Результати виконаного дослідження дають змогу сформулювати такі висновки:

1. Академічно-громадське навчання як сучасна стратегія у системі освіти США, зокрема університетської, передбачає активне залучення студентів до виконання навчального плану через служіння громадам і цілеспрямоване поєднання освітнього процесу з громадською діяльністю відповідно до мети і завдань вищої освіти та забезпечує формування професійно компетентних фахівців з критичним, творчим мисленням і виховання активних громадян держави, слугує розвитку демократичного суспільства.

Обґрунтовано теоретичні засади розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США, серед яких філософія прагматизму; критична педагогіка; експериментальне навчання; конструктивізм; соціальний конструктивізм; постмодернізм.

Охарактеризовано особливості організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США, зокрема посилення відчуття особистої значущості молодих людей; підвищення рівня обізнаності студентів про навколишній світ; розвиток особистісних, національних та загальнолюдських цінностей студентів, формування їхньої громадянської позиції; активне залучення до освітнього процесу; налагодження позитивної мотивації до навчання; формування загальних та професійних компетентностей майбутніх фахівців; виховання почуття відповідальності за результати навчання; розвиток критичного мислення; формування уміння міжособистісного спілкування.

2. Виконано аналіз історичних та організаційно-педагогічних аспектів розвитку академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). З'ясовано, що до історико-педагогічних передумов розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США слід віднести прийняття відповідного законодавства, активну діяльність таких відомих освітян та громадських діячів як Т. Джефферсона, Дж. Аддамс, Дж. Дьюї; використання потенціалу кооперативної освіти, що передбачала поєднання теоретичного та практичного навчання; впровадження проєктів, спрямованих на залучення студентів та кваліфікованих фахівців до вирішення нагальних проблем суспільства; запровадження освітніх реформ 1980-их рр. з метою підвищення рівня якості вищої освіти США; активізація діяльності громадських організацій, спрямованої на залучення студентів до суспільно корисної праці; проведення науково-практичних конференцій з метою висвітлення академічно-громадського навчання як стратегії, якій притаманна наявність власної мети, завдань, принципів, ідей, переваг; успішність освітньої стратегії академічно-громадського навчання, запровадженої деякими університетами, та її вплив на розвиток студентів, громад, закладів вищої освіти.

Відповідно до історичного контексту, законодавчих змін у системі вищої освіти США, налагодження взаємодії університетів і громад, інтеграції освітнього процесу та суспільно корисної діяльності студентів, а також результатів дослідження теоретико-методологічних основ академічно-громадського навчання виокремлено чотири періоди його розвитку у системі університетської освіти США у хронологічних межах від 1961 р. дотепер: I період (1961 – 1969 рр.) – налагодження співпраці між університетами та громадами міст; II період (1970 – 1983 рр.) – стагнації у розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США; III період (1983 – 1993 рр.) – впровадження академічно-громадського навчання як нової стратегії у систему університетської освіти США; IV період (1994 р. – дотепер) – удосконалення системи академічно-громадського навчання в університетах США.

Проаналізовано форми та методи академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США. Форми організації академічно-громадського навчання класифіковано за ступенем інтеграції в освітній процес

та з'ясовано, що сучасні університети США використовують потенціал академічно-громадського навчання як одноразовий та короткотривалий досвід; академічно-громадське навчання як обов'язкову позааудиторну форму навчання; академічно-громадське навчання як складову основного навчального плану. Відповідно до способу дії виокремлено такі форми академічно-громадського навчання: пряму громадську діяльність; непряму громадську діяльність; пропагування; дослідницьку діяльність у громаді.

З'ясовано, що з метою досягнення студентами успіху під час виконання програм академічно-громадського навчання викладачі університетів США застосовують широкий спектр методів, зокрема, методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю за ефективністю навчально-дослідної роботи; методи стимулювання та мотивації до навчання.

Виокремлено чотири головні етапи організації академічно-громадського навчання, а саме: планування громадської діяльності; виконання студентами громадської діяльності відповідно до навчальних, соціальних, професійних цілей; рефлексія студентами навчально-громадської діяльності; оцінювання освоєних професійних і соціальних знань, умінь і навичок студентів.

Вивчено шляхи взаємодії університетів та неприбуткових, недержавних, територіальних громадських організацій у США. З'ясовано, що налагодження партнерських відносин та забезпечення умов для ефективної співпраці між університетами та громадськими організаціями є вагомим складовою реалізації програм академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

3. Охарактеризовано напрями реалізації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США на початку ХХІ ст. Установлено, що програми академічно-громадського навчання застосовують як у державних, так і у приватних університетах, хоча більшої популярності зазначена освітня стратегія набула в університетах державної форми власності. У процесі дослідження з'ясовано, що у більшості університетів діють спеціалізовані відділи, які відповідають за належний рівень організації програм академічно-громадського навчання, підготовку та інформаційну підтримку педагогічних працівників та виконують роль посередника між університетом і громадськими організаціями.

Поглиблено суть поняття «міжнародне академічно-громадське навчання», що передбачає співпрацю університетів і громадських організацій різних держав та застосовується з метою підвищення глобальної обізнаності студентів, розвитку у них гуманістичних цінностей, формування міжкультурного порозуміння, підвищення рівня громадянської свідомості, удосконалення лідерських здібностей, підготовки майбутніх фахівців до подальшої професійної діяльності у глобалізованому світі.

Висвітлено специфіку підготовки педагогічних працівників до реалізації програм академічно-громадського навчання, що здійснюється завдяки участі викладачів у відповідних програмах, які організуються як на національному рівні, так і на рівні університетів.

4. На основі виконання порівняльно-педагогічного аналізу досвіду США та України щодо розвитку академічно-громадського навчання студентів в університетах, виявлено низку спільних та відмінних рис. До спільних рис відносимо: давню історію організації громадської діяльності студентської молоді, що пов'язана з соціальними, політичними, економічними чинниками розвитку кожної держави; діяльність студентської молоді як активної соціальної групи, що прагне до розвитку громадянського суспільства на засадах демократизму; спрямованість університету на підготовку висококваліфікованих фахівців, всебічний розвиток студентів та формування у них громадянської позиції; наявність умов для співпраці університетів з громадськими організаціями; можливість вступати до громадських об'єднань за власним вибором студента. До відмінних рис організації громадської діяльності в університетах США та України віднесено рівень залучення студентів до вирішення суспільних проблем; налагодженість співпраці університетів з громадськими організаціями; поєднання громадської діяльності з освітнім процесом; оцінювання громадської діяльності студента; рівень фінансування.

Окреслено можливості використання американського досвіду організації академічно-громадського навчання у системі вищої освіти України. Запропоновано напрями удосконалення змісту вищої освіти України відповідно до вивченого американського досвіду: організація соціально-значущої діяльності студентів у межах програм навчальних дисциплін, зокрема профільних, з метою удосконалення теоретичних знань на практиці та розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців; залучення студентів-майбутніх фахівців до вирішення реальних проблем у суспільстві; виокремлення конкретної кількості годин на теоретичне опанування матеріалу і навчання у процесі виконання суспільно корисної роботи; налагодження партнерських стосунків між університетами та громадськими організаціями; організація практики студентів як соціально-значущої діяльності; встановлення відповідності між проблемами місцевих громад та програмами навчальних дисциплін; створення структурного підрозділу університету, який виконував би функцію посередника між викладачами, студентами та представниками громадських організацій; урізноманітнення форм і методів освітнього процесу; застосування рефлексивних видів діяльності; удосконалення професійної майстерності педагогів; внесення змін і доповнень в окремі розділи Закону України «Про вищу освіту», що стосуються забезпечення якості вищої освіти та практичного навчання студентів.

Виконане порівняльно-педагогічне дослідження не вичерпує усіх аспектів проблематики академічно-громадського навчання у системі університетської освіти.

Вважаємо, що перспективними напрямами подальших педагогічних розвідок є вивчення та розробка шляхів інтеграції навчально-пізнавальної та громадської діяльності на прикладах конкретних навчальних дисциплін.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації

Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав:

1. Клонцак О. Філософські засади академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США / О. Клонцак // PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika. T. XXII / Pod redakcją Kazimierza Rędzińskiego, Mirosława Łapota. – Częstochowa, 2013. – S. 97 – 104.
2. Клонцак О. Організація міжнародного академічно-громадського навчання майбутніх фахівців : досвід американських університетів / О. Клонцак // European Humanities Studies : State and Society. – Kyiv, Krakow : East European Institute of Psychology, 2017. – № 4 (IV). – С. 61 – 72.

Публікації у наукових фахових виданнях України:

3. Клонцак О. І. Вплив академічно-громадського навчання на розвиток особистості студентів у системі університетської освіти США / О. І. Клонцак // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки. – Чернігів : ЧНПУ, 2012. – Т. 1. Вип. 104. – С. 134 – 136.
4. Клонцак О. Особливості академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США / О. Клонцак // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. – Спецвип. 11. – Ч. II. – Слов'янськ : ДВНЗ ДДПУ, 2012. – С. 33 – 41.
5. Клонцак О. Організація академічно-громадського навчання як складова професійної підготовки студентів у системі університетської освіти США / О. Клонцак // Порівняльно-педагогічні студії. – 2015. – № 3 (25). – С. 40 – 48.
6. Клонцак О. І. Роль громадських організацій в організації навчального процесу у системі університетської освіти США / О. І. Клонцак // Український педагогічний журнал. – Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2016. – № 4. – С. 5 – 10.
7. Клонцак О. Організація академічно-громадського навчання як складової курікулуму в університетах США / О. Клонцак // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – Вип. 32. – С. 332 – 338.
8. Клонцак О. І. Організація академічно-громадського навчання у сучасній системі університетської освіти США / О. І. Клонцак // Український педагогічний журнал. – Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2017. – № 4. – С. 12 – 17.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Клонцак О. Організація академічно-громадського навчання в системі ступеневої підготовки фахівців у США / О. Клонцак // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики неперервної ступеневої підготовки фахівців в системі вищої освіти». (м. Тернопіль, 13-14 листопада 2012 р.) – Тернопіль : ТНТУ, 2012. – С. 272 – 274.
10. Клонцак О. Особливості академічно-громадського навчання в університетах США як освітня стратегія / О. Клонцак // Матеріали звітних наукових конференцій кафедри загальної та соціальної педагогіки. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – Вип. 12. – С. 90 – 95.
11. Клонцак О. Технологія організації процесу академічно-громадського навчання в університетах США / О. Клонцак // Матеріали звітних наукових конференцій кафедри загальної та соціальної педагогіки. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – Вип. 14. – С. 69 – 74.
12. Клонцак О. Організація академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США : структура, моделі / О. Клонцак // Університетська педагогічна освіта : історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 11 вересня 2015 р.) / за ред. проф. Л. М. Голубенко, проф. О. С. Цокур. – Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. – С. 16 – 20.
13. Клонцак О. Шляхи організації академічно-громадського навчання в системі сучасної університетської освіти США / О. Клонцак // Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – Вип. 1. – С. 163 – 166.
14. Клонцак О. І. Тенденції розвитку академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США / О. І. Клонцак // Сучасні наукові дослідження та розробки : теоретична цінність та практичні результати : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Братислава, 15-18 березня 2016 року). – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2016. – С. 118 – 120.
15. Клонцак О. Особливості розвитку академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США (1961-2015) / О. Клонцак // Педагогічна компаративістика – 2016 : освітні реформи та інновації у глобалізованому світі : матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 6 червня 2016 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О. І. Локшиної. – К. : Педагогічна думка, 2016. – С. 144 – 148.
16. Клонцак О. І. Організація академічно-громадського навчання як складової змісту вищої освіти в університетах США / О. І. Клонцак // Ідея університету у європейському і національному вимірах : традиції, сьогодення перспективи: Збірник тез науково-практичної конференції. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – С. 36 – 37.
17. Клонцак О. Підготовка педагогічних кадрів до організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США / О. Клонцак //

Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – Вип. 2. – С. 197 – 200.

18. Клонцак О. Сучасний стан розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США / О. Клонцак // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017 : освітні трансформації у контексті європейської інтеграції і глобалізації: збірник тез доповідей I Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 15-16 червня 2017 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2017. – С. 48 – 49.

19. Клонцак О. Перспективи застосування американського досвіду організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти України / О. Клонцак // Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – Вип. 3. – С. 205 – 208.

20. Клонцак О. І. Організація академічно-громадського навчання як складова підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах США / О. І. Клонцак // Сучасні форми організації освітнього процесу. Вивчення досвіду вищих навчальних закладів : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 19 квітня 2018 р.) / За ред. канд. іст. наук С. О. Лозинської, канд. псих. наук Р. І. Климків. – Львів : ВНКЗ ЛОР «ЛІМтаЛМ», 2018. – С. 81 – 87.

21. Клонцак О. Організація громадської діяльності студентів в університетах США та України : спільні та відмінні риси / О. Клонцак // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2018 : трансформації та інновації в освіті у глобалізованому світі : матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. (Київ, 7-8 червня 2018 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ-Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2018. – С. 157 – 160.

22. Клонцак О. Становлення та зміст академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США / О. Клонцак // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Львів, 2012. – Вип. 28. – С. 187 – 194.

23. Клонцак О. Організація академічно-громадського навчання в США як інноваційна педагогічна технологія / О. Клонцак // Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, проблеми, перспективи : у 3-х т. Т. 1. Підготовка педагогічних кадрів у вищій школі: виклики, проблеми, динаміка змін : зб. наук. пр. / За ред. М. Євтуха, Д. Герцюка, К. Шмида. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – С. 466 – 473.

24. Клонцак О. Розвиток академічно-громадського навчання в сучасній системі університетської освіти США / О. Клонцак // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – Вип. 29. – С. 173 – 180.

25. Клонцак О. Організація взаємозв'язку навчальної і громадської діяльності студентів у системі вищої освіти США / О. Клонцак // Товариство «Рідна школа» : історія і сучасність : наук. альм. Ч. 7. / Упоряд. і наук. ред. Д. Герцюк,

П. Сікорський. – Львів : Вид-во Львів. край. т-ва «Рідна школа», каф. загальної та соціальної педагогіки ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – С. 152 – 161.

26. Клонцак О. І. Реалізація академічно-громадського навчання студентів в університетах США : методичні рекомендації до курсу «Педагогіка вищої школи». – Львів : ВД «Панорама». – 2018. – 48 с.

АНОТАЦІЯ

Клонцак О. І. Розвиток академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки. – Національний університет «Львівська політехніка», Міністерство освіти і науки України. – Львів, 2018.

У дисертації розкрито особливості розвитку академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США. Обґрунтовано теоретичні засади розвитку академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США. Проаналізовано історичні та організаційно-педагогічні аспекти розвитку академічно-громадського навчання в системі університетської освіти США (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.), що дало змогу здійснити його періодизацію та виокремити чотири періоди. Досліджено шляхи реалізації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США на початку ХХІ ст. Окреслено можливості використання продуктивних ідей американського досвіду організації академічно-громадського навчання у системі вищої освіти України.

Уточнено зміст понять «академічно-громадське навчання», «міжнародне академічно-громадське навчання», «рефлексія».

Подальшого розвитку набули положення щодо організації академічно-громадського навчання у системі університетської освіти.

У науковий обіг введено нові факти, терміни, ідеї, що формують цілісне уявлення про становлення та розвиток академічно-громадського навчання у системі університетської освіти США.

Ключові слова: академічно-громадське навчання, університетська освіта США, навчально-пізнавальна діяльність, громадська діяльність, громадські організації.

АННОТАЦИЯ

Клонцак О. И. Развитие академически общественного обучения студентов в системе университетского образования США. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – Общая педагогика и история педагогики. –

Национальный университет «Львовская Политехника», Министерство образования и науки Украины. – Львов, 2018.

В диссертации раскрыты особенности развития академически общественного обучения студентов в системе университетского образования США. Обоснованы теоретические основы развития академически общественного обучения в системе университетского образования США. Проанализированы исторические и организационно-педагогические аспекты развития академически общественного обучения в системе университетского образования США (вторая половина XX – начало XXI в.), что позволило осуществить его периодизацию и выделить четыре периода. Исследованы пути реализации академически общественного обучения в системе университетского образования США в начале XXI в. Определены возможности использования продуктивных идей американского опыта организации академически общественного обучения в системе высшего образования Украины.

Уточнено содержание понятий «академически общественное обучение», «международное академически общественное обучение», «рефлексия».

Дальнейшего развития приобрели положения по организации академически общественного обучения в системе университетского образования.

В научный оборот введены новые факты, термины, идеи, формирующие целостное представление о становлении и развитии академически общественного обучения в системе университетского образования США

Ключевые слова: академически общественное обучение, университетское образование США, учебно-познавательная деятельность, общественная деятельность, общественные организации.

ANNOTATION

Klontsak O. I. The Development of academic service-learning in the system of University education of the USA. – On the rights of manuscript.

The thesis for the Degree of Candidate of Pedagogical Sciences in the specialty 13.00.01 – General Pedagogy and History of Pedagogy. – Lviv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Lviv, 2018.

The peculiarities of the development of academic service-learning in the system of University education of the USA have been revealed in the thesis. Among them are: purposeful combination of educational process with students' social activities in accordance with the goal and objectives of higher education; active implementation of academic service-learning as a component of curriculum and academic courses of different disciplines in universities of the USA; foundation of public organizations promoting students' involvement in social activities; increasing interest of scientists in various aspects of this educational strategy; implementation of academic service-learning programs on international level.

Theoretical foundations of the development of academic service-learning in the system of University education of the USA, which are based on the philosophy of

pragmatism, critical pedagogy, experimental learning, constructivism, social constructivism, postmodernism, have been substantiated. The psychological and pedagogical peculiarities of this educational strategy have been characterized.

The historical and organizational aspects of the development of academic service-learning in the system of University education in the USA (second half of the 20th – beginning of the 21st century) have been analyzed. The historical and pedagogical preconditions for the formation and development of academic service-learning in the system of university education of the USA have been determined. The periodization of the development of academic service-learning in the system of university education of the USA has been carried out, according to which four periods have been defined: the first period (1961 – 1969) – the establishment of cooperation between the universities and communities; the second period (1970 – 1983) – stagnation in the development of academic service-learning in the system of university education in the USA; the third period (1983 – 1993) – implementation of academic service-learning as a new strategy in the universities of the USA; the fourth period (1994 – nowadays) – improvement of academic service-learning programs in the universities of the USA. The peculiarities of interaction between universities and community organizations in the system of higher education of the USA have been studied.

The ways of realization of academic service-learning in the system of University education of the USA in the beginning of 21st century have been analyzed (the implementation of a wide range of forms and methods of organization of academic service-learning; the functioning of specialized offices in the Universities of the USA which are responsible for the realization of academic service-learning programs; partnership between Universities and community organizations; special training of pedagogical staff by participating in different programs held in national and University levels preparing them for implementation of academic service-learning in educational process).

The possibilities of using the American experience of organizing academic service-learning in the system of Ukrainian higher education have been outlined.

The meaning of the notions “academic service-learning”, “international service-learning”, “reflection” has been clarified.

The characteristics of organization of academic service-learning in the system of university education of the USA and outlining the prospects for improving the content of Ukrainian higher education on the basis of the creative application of American experience have been further developed.

New facts, terms, and ideas forming a holistic view of the establishment and development of academic service-learning in the system of university education of the USA have been introduced to scientific circulation.

Keywords: academic service-learning, University education of the USA, educational and cognitive activities, social activities, community organizations.

Підписано до друку 12.11.2018 р.
Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Ум.др.арк.0,9. Наклад 100 прим.
Зам. №1211-4-2018

Видавництво ТзОВ «ЗУКЦ»

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників
та книгорозповсюджувачів видавничої продукції ДК № 408 від 09.04.2001р.
вул. Вітовського, 25, м. Львів, 79011*

